

Conselleria de Territori i Habitatge

DECRET 9/2007, de 19 de gener, del Consell, pel qual s'aprova el Pla de Recuperació del Fartet en la Comunitat Valenciana. [2007/826]

El fartet (*Aphanius iberus*) és un peix continental de talla xicoteta que pertany a l'ordre dels Cyprinodontiformes. Aquest ordre està molt estès, amb representants tropicals, subtropicals i temperats àmpliament distribuïts pel continent americà, Àfrica, Europa i Àsia meridional. En la península Ibèrica, aquest ordre compta amb tres espècies autòctones: el samaruc (València hispanica), el fartet mediterrani (*Aphanius iberus*) i el fartet atlàntic (*Aphanius baeticus*).

L'àrea de distribució coneguda d'*Aphanius iberus* comprén el litoral mediterrani ibèric. En la Comunitat Valenciana, l'àrea de distribució històrica d'*Aphanius iberus* comprenia, de forma pràcticament contínua, totes les zones humides de nord a sud del litoral. D'altra banda, existien poblacions interiors aïllades del litoral en l'Alt Vinalopó.

En l'actualitat, les poblacions litorals han experimentat un procés de reducció de l'àrea de distribució i aïllament, a causa del deteriorament del seu hàbitat característic, tot i que encara poden trobar-se poblacions saludables, especialment les localitzades en els aiguamolls sud-alacantins. No obstant això, les poblacions de la conca alta del Vinalopó estan possiblement extingides en el medi natural, quedant només exemplars en captivitat. Un resum sobre la situació de l'espècie, amenaces i accions necessàries per a la seua conservació figura en l'annex II del present decret.

En aquests moments, el fartet es troba catalogat com «en perill d'extinció» en el Reial Decret 439/1990, de 30 de març, pel qual es regula el Catàleg Nacional d'Espècies Amenaçades. Conseqüentment, en el Catàleg Valencià d'Espècies de Fauna Amenaçades (Decret 32/2004, de 27 de febrer, del Consell) figura en la mateixa categoria.

D'acord amb la Llei 4/1989, de 27 de març, de Conservació dels Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestre, la inclusió d'una espècie en la categoria com «en perill d'extinció» exigeix la redacció d'un pla de recuperació per a aquesta, en el qual es definiran les mesures necessàries per a eliminar aquest perill.

D'altra banda, l'establiment d'un règim especial de protecció del fartet es considera necessari per a garantir la conservació del seu hàbitat característic i, especialment, de les llacunes salades litorals i dels últims aiguamolls interiors alacantins.

Per tot això, complits els tràmits procedimentals previstos en l'article 49 bis de la Llei de Govern Valencià, a proposta del conseller de Territori i Habitatge i amb la deliberació prèvia del Consell, en la reunió del dia 19 de gener de 2007,

DECRETE

Article 1. Objecte

1.1. En compliment del que disposa l'article 4.a del Decret 32/2004, de 27 de febrer, del Consell, pel qual es crea i regula el Catàleg Valencià d'Espècies de Fauna Amenaçades, i s'establixen categories i normes per a la seua protecció, s'aprova el Pla de Recuperació del Fartet, a l'efecte d'establir un règim especial de protecció per al fartet i el seu hàbitat, ordenar les accions necessàries per a expandir les seues poblacions dins de l'àrea original de distribució, assegurar-ne la presència futura en el medi natural i allunyar l'espècie del perill d'extinció.

1.2. Correspon a la Conselleria competent en matèria de medi ambient, a través de la direcció general competent en la matèria, assegurar el compliment d'aquest pla en la Comunitat Valenciana.

Article 2. Àmbit

El present decret s'aplicarà en tot el territori de la Comunitat Valenciana quant a la protecció dels exemplars de l'espècie, i en les zones definides en l'article 3 d'aquest decret pel que fa a la protecció del seu hàbitat.

Conselleria de Territorio y Vivienda

DECRETO 9/2007, de 19 de enero, del Consell, por el que se aprueba el Plan de Recuperación del Fartet en la Comunitat Valenciana. [2007/826]

El fartet (*Aphanius iberus*) es un pez continental de talla pequeña que pertenece al orden de los Cyprinodontiformes. Dicho orden está muy extendido, con representantes tropicales, subtropicales y templados ampliamente distribuidos por el continente americano, África, Europa y Asia meridional. En la Península Ibérica, este orden cuenta con tres especies autóctonas: el samaruc (Valencia hispanica), el fartet mediterráneo (*Aphanius iberus*) y el fartet atlántico (*Aphanius baeticus*).

El área de distribución conocida de *Aphanius iberus* abarca el litoral mediterráneo ibérico. En la Comunitat Valenciana, el área de distribución històrica de *Aphanius iberus* abarcaba, de forma pràcticament contínua, todas las zonas húmedas de norte a sur del litoral. Por otra parte, existían poblaciones interiores aisladas del litoral en El Alto Vinalopó.

En la actualidad, las poblaciones litorales han experimentado un proceso de reducción del área de distribución y aislamiento, debido al deterioro de su hábitat característico, aunque aún pueden encontrarse poblaciones saludables, especialmente las localizadas en los humedales sudalacantinos. Sin embargo, las poblaciones de la cuenca alta del Vinalopó están posiblemente extinguidas en el medio natural, quedando solamente ejemplares en cautividad. Un resumen sobre la situación de la especie, amenazas y acciones necesarias para su conservación figura en el anexo II del presente decreto.

En estos momentos, el fartet se encuentra catalogado como «en peligro de extinción» en el Real Decreto 439/1990, de 30 de marzo, por el que se regula el Catálogo Nacional de Especies Amenazadas. Consecuentemente, en el Catálogo Valenciano de Especies de Fauna Amenazadas (Decreto 32/2004, de 27 de febrero, del Consell) figura en la misma categoría.

De acuerdo con la Ley 4/1989, de 27 de marzo, de Conservación de los Espacios Naturales y de la Flora y Fauna Silvestre, la inclusión de una especie en la categoría de «en peligro de extinción» exige la redacción de un plan de recuperación para la misma, en el que se definirán las medidas necesarias para eliminar tal peligro.

Por otra parte, el establecimiento de un régimen especial de protección del fartet se considera necesario para garantizar la conservación de su hábitat característico y, especialmente, de las lagunas saladas litorales y de los últimos humedales interiores alacantinos.

Por todo ello, cumplidos los trámites procedimentales previstos en el artículo 49 bis de la Ley del Gobierno Valenciano, a propuesta del Conseller de Territorio y Vivienda y previa deliberación el Consell, en la reunión del día 19 de enero de 2007,

DISPONGO

Artículo 1. Objeto

1.1. En cumplimiento de lo dispuesto en el artículo 4.a del Decreto 32/2004, de 27 de febrero, del Consell, por el que se crea y regula el Catálogo Valenciano de Especies de Fauna Amenazadas, y se establecen categorías y normas para su protección, se aprueba el Plan de Recuperación del Fartet, a los efectos de establecer un régimen especial de protección para el fartet y su hábitat, ordenar las acciones necesarias para expandir sus poblaciones dentro del área original de distribución, asegurar su presencia futura en el medio natural y alejar a la especie del peligro de extinción.

1.2. Corresponde a la conselleria competente en materia de medio ambiente, a través de la dirección general competente en la materia, asegurar el cumplimiento de este plan en la Comunitat Valenciana.

Artículo 2. Ámbito

El presente decreto será de aplicación en todo el territorio de la Comunitat Valenciana en cuanto a la protección de los ejemplares de la especie, y en las zonas definidas en el artículo 3 de este Decreto en lo que se refiere a la protección de su hábitat.

Article 3. Àrees d'aplicació

Les mesures de protecció i regeneració de l'hàbitat previstes en el present pla s'aplicaran a les següents zones, representades gràficament en l'annex I:

3.1 Àrees de conservació

Corresponen a aquells espais que alberguen en l'actualitat poblacions naturals de l'espècie. Són les següents:

a) Marjal de Peñíscola. Amb la delimitació del Lloc d'Interés Comunitari ES5222002, aprovat per l'Acord de 10 de juliol de 2001, del Consell.

b) Parc Natural del Prat de Cabanes-Torreblanca. Amb la delimitació del Parc Natural segons el Decret 264/1994, de 20 de desembre, del Consell, de modificació del Decret 188/1988, de 12 de desembre, de declaració de Paratge Natural de la Comunitat Valenciana del Prat de Cabanes-Torreblanca.

c) Marjal dels Moros. Amb la delimitació del Lloc d'Interés Comunitari ES0000148, aprovat per l'Acord de 10 de juliol de 2001, del Consell.

d) Parc Natural del Fondo. Llacunes i canals perimetrals als embassaments, d'acord amb la delimitació grafiada en l'annex I.

e) Parc Natural de les Salines de Santa Pola. Llacunes i canals perimetrals, d'acord amb la delimitació grafiada en l'annex I (coincident amb la zona de protecció especial de l'activitat salinera. Instal·lacions i infraestructures salineres establides en el Pla Rector d'Ús i Gestió del Parc Natural).

3.2. Àrees de recuperació

Corresponen a espais localitzats en l'àmbit de la distribució original de l'espècie, potencialment adequats als seus requeriments i que necessiten una acció urgent de recuperació de l'hàbitat.

a) Marjal de Rafalell-Vistavella. Amb la delimitació de la zona humida catalogada, segons l'Acord de 10 de setembre de 2002, del Consell, d'aprovació del Catàleg de zones Húmedes de la Comunitat Valenciana.

b) Conca alta del Vinalopó. Atés l'interés de conservació de la població original d'aquesta conca, probablement extingida actualment en el medi natural, es delimita l'àrea de recuperació de l'espècie d'acord amb la cartografia definida en l'annex I, dins de la qual es designaran zones concretes d'actuació per a la reintroducció de l'espècie.

3.3. Reserves de fauna

3.3.1. D'acord amb el que disposa l'article 12 del Decret 32/2004, de 27 de febrer, del Consell, pel qual es crea i regula el Catàleg Valencià d'Espècies de Fauna Amenazades, poden declarar-se com a reserves de fauna per al fartet aquells espais de relativament xicoteta extensió que continguin poblacions excepcionals d'aquesta espècie o siguin objecte de treballs continuats de conservació i investigació sobre aquesta.

3.3.2. Aquestes reserves es declararan preferentment dins de les àrees definides en els articles 3.1 i 3.2 i, a més, en aquells espais que, situant-se dins de l'àrea de distribució històrica de l'espècie, constituïsquen reductes aïllats.

Article 4. Definició de l'hàbitat

Als efectes previstos en els articles 26, 31 i 38.7 de la Llei 4/1989, de 27 de març, de Conservació dels Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestre, en l'àmbit dels espais inclosos en l'article anterior, es defineix com a hàbitat del fartet tots els cursos d'aigua tant corrents com estancats, i els terrenys no cultivats entollats temporalment o permanentment localitzats fora del sòl urbà. D'especial interès per a la conservació d'aquesta espècie es consideren els saladers o zones inundades que mantenen un alt índex de salinitat al llarg de tot l'any. S'inclouen en aquesta definició els llits, fons i marges, quedant delimitats aquests últims per l'existència de vegetació natural palustre o de ribera.

Article 5. Règim de protecció de l'hàbitat

5.1. En les àrees de conservació definides en l'article 3.1 del present decret s'estableix el següent règim d'usos:

En els hàbitats de fartet es prohibeix qualsevol actuació que pugui suposar un perjudici per a l'espècie i, en particular, les següents:

a) Introducció o reforçament de qualsevol espècie exòtica de fauna i flora.

Artículo 3. Áreas de aplicación

Las medidas de protección y regeneración del hábitat previstas en el presente plan se aplicarán a las siguientes zonas, representadas gráficamente en el anexo I:

3.1. Áreas de conservación

Corresponden a aquellos espacios que albergan en la actualidad poblaciones naturales de la especie. Son las siguientes:

a) Marjal de Peñíscola. Con la delimitación del Lugar de Interés Comunitario ES5222002, aprobado por Acuerdo de 10 de julio de 2001, del Consell.

b) Parque Natural del Prat de Cabanes-Torreblanca. Con la delimitación del Parque Natural según el Decreto 264/1994, de 20 de diciembre, del Consell, de modificación del Decreto 188/1988, de 12 de diciembre, de declaración de Paraje Natural de la Comunitat Valenciana del Prat de Cabanes-Torreblanca.

c) Marjal dels Moros. Con la delimitación del Lugar de Interés Comunitario ES0000148, aprobado por Acuerdo de 10 de julio de 2001, del Consell.

d) Parque Natural de El Hondo. Lagunas y canales perimetrales a los embalses, de acuerdo con la delimitación grafiada en el anexo I.

e) Parque Natural de las Salinas de Santa Pola. Lagunas y canales perimetrales, de acuerdo con la delimitación grafiada en el anexo I (coincidente con la zona de protección especial de la actividad salinera. Instalaciones e Infraestructuras salineras establecida en el Plan Rector de Uso y Gestión del Parque Natural).

3.2. Áreas de recuperación

Corresponden a espacios localizados en el ámbito de la distribución original de la especie, potencialmente adecuados a sus requerimientos y que precisan de una acción urgente de recuperación del hábitat.

a) Marjal de Rafalell-Vistavella. Con la delimitación de la zona húmeda catalogada, según el Acuerdo de 10 de septiembre de 2002, del Consell, de aprobación del Catálogo de Zonas Húmedas de la Comunitat Valenciana.

b) Cuenca alta del Vinalopó. Dado el interés de conservación de la población original de esta cuenca, probablemente extinta actualmente en el medio natural, se delimita el área de recuperación de la especie de acuerdo a la cartografía definida en el anexo I, dentro de la cual se designarán zonas concretes de actuación para la reintroducción de la especie.

3.3. Reservas de fauna

3.3.1. Conforme a lo dispuesto en el artículo 12 del Decreto 32/2004, de 27 de febrero, del Consell, por el que se crea y regula el Catálogo Valenciano de Especies de Fauna Amenazadas, podrán declararse como Reservas de Fauna para el fartet aquellos espacios de relativamente pequeña extensión que contengan poblaciones excepcionales de esta especie o sean objeto de trabajos continuados de conservación e investigación sobre la misma.

3.3.2. Estas reservas se declararán preferentemente dentro de las áreas definidas en los artículos 3.1 y 3.2 y, además, en aquellos espacios que situándose dentro del área de distribución històrica de la especie, constituyan reductos aislados.

Artículo 4. Definición del hábitat

A los efectos previstos en los artículos 26, 31 y 38.7 de la Ley 4/1989, de 27 de marzo, de Conservación de los Espacios Naturales y de la Flora y Fauna Silvestre, en el ámbito de los espacios incluidos en el artículo anterior, se define como hábitat del fartet todos los cursos de agua tanto corrientes como estancados, y los terrenos no cultivados encharcados temporal o permanentemente localizados fuera de suelo urbano. De especial interés para la conservación de esta especie se consideran los saladares o zonas inundadas que mantienen un alto índice de salinidad a lo largo de todo el año. Se incluyen en esta definición los cauces, fondos y márgenes, quedando delimitados estos últimos por la existencia de vegetación natural palustre o de ribera.

Artículo 5. Régimen de protección del hábitat

5.1. En las áreas de conservación definidas en el artículo 3.1 del presente decreto se establece el siguiente régimen de usos:

En los hábitats de fartet se prohíbe cualquier actuación que pueda suponer un perjuicio para la especie y, en particular, las siguientes:

a) Introducción y/o reforzamiento de cualquier especie exòtica de fauna y flora.

b) Aterraments, abocaments de materials sòlids i líquids d'origen urbà, industrial i agrícola.

c) Utilització de nanses i arts de pesca amb xarxa, a excepció d'aquells espais que compten amb la regulació pròpia per a la pesca professional i per a la pesca de l'angula dins de la zona maritimoterrestre, d'acord amb el que disposa l'Ordre de 17 de maig de 1990, de la Conselleria d'Agricultura i Pesca, per la qual es regula la pesca de l'angula en l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana.

d) Neteja de fons de les séquies en el període comprés entre març i juliol, ambdós mesos inclosos.

e) Utilització d'herbicides per a la neteja de marges i vegetació aquàtica o de ribera.

Fora d'aquests hàbitats, es requerirà l'autorització prèvia, condicionada que no es produïsquen danys sobre l'hàbitat de l'espècie, per a les actuacions següents:

a) Posada en marxa de plans d'actuació agrícola que suposen canvis de cultius, modificació de sistemes de regs, desviacions de canals o séquies, canalitzacions i en general totes aquelles actuacions que puguen modificar el funcionament hídric de l'espai.

b) Posada en marxa de plans de defensa contra inundacions, instal·lació de bombes de drenatge, modificació de cursos d'aigua o canalitzacions.

c) Bombaments, drenatges o instal·lació de qualsevol dispositiu que facilite la dessecació del terreny, incloent l'extracció d'aigua amb fins agrícoles o altres.

d) Canalitzacions de séquies i canals.

5.2. Dins de les reserves de fauna per al fartet a les quals es referix l'article 3.3 del present decret, la normativa aplicable serà la que figure en les normes de protecció aprovades en la seua declaració o, si no n'hi ha, les contingudes en l'article 5.1.

5.3. Amb independència de la tramitació a què estiga subjecta, l'avaluació ambiental (informe, estimació o declaració d'impacte ambiental o altres) de qualssevol actuacions, plans o projectes que, per les seues característiques o ubicació, poden afectar les àrees definides en l'article 3 del present decret, ha de considerar amb especial atenció els efectes que sobre la conservació del fartet poden derivar-se de la realització del projecte, com també mencionar expressament en la declaració corresponent l'efecte previst sobre les poblacions de l'espècie.

Si es tracta d'un projecte que afecte les zones de recuperació definides en el punt 3.2 de l'article 3 del present decret, i en el cas que no existisca alternativa viable i es considere necessària l'execució del projecte, el promotor ha d'incorporar-hi les mesures compensatòries que es consideren necessàries per a pal·liar els seus efectes sobre l'hàbitat del fartet.

Article 6. Règim de protecció dels exemplars

6.1. D'acord amb el que preveu l'article 9 del Decret 32/2004, de 17 de febrer, del Consell, pel que es crea i regula el Catàleg valencià d'espècies de fauna amenaçades, queda prohibit, amb caràcter general, la mort, el deteriorament, la recol·lecció, l'alliberament, el comerç, l'exposició per al comerç, el transport, l'intercanvi, l'oferta amb fins de venda, la captura, la persecució, les molèsties, la naturalització i la tinença no autoritzada d'exemplars vius o morts, ous, cries o restes de l'espècie.

6.2. La tinença d'exemplars vius o morts només s'autoritzarà amb fins educatius, de reintroducció o d'investigació. Aquesta autorització exclou expressament la cessió a tercers i l'alliberament en el medi natural excepte el que ha previst el punt 6.5 del present decret.

6.3. La tinença amb fins educatius s'autoritza únicament a partir d'exemplars nascuts en captivitat produïts per la conselleria competent en matèria de medi ambient, prèvia presentació d'una memòria educativa.

6.4. La captura d'exemplars en el medi natural amb fins d'investigació o reintroducció es realitzarà únicament i amb l'autorització prèvia, quan estiga orientada directament a la conservació de l'espècie. La realització de qualsevol altre tipus d'investigació es farà únicament a partir d'exemplars nascuts en captivitat produïts per la conselleria competent en matèria de medi ambient.

6.5. A fi de promoure la recuperació de l'espècie fora de les àrees de conservació i evitar la proliferació d'altres espècies exòtiques, es permetrà i fomentarà la utilització de l'espècie per a la lluita biològica contra el mosquit amb les condicions següents:

b) Aterramientos, vertidos de materiales sólidos y líquidos de origen urbano, industrial y agrícola.

c) Utilización de nasas y artes de pesca con red, a excepción de en aquellos espacios que cuenten con regulación propia para la pesca profesional y para la pesca de la angula dentro de la zona marítimo terrestre, conforme a lo dispuesto en la Orden de 17 de mayo de 1990, de la Conselleria de Agricultura y Pesca, por la que se regula la pesca de la angula en el ámbito territorial de la Comunitat Valenciana.

d) Limpieza de fondo de las acequias en el periodo comprendido entre marzo y julio, ambos meses incluidos.

e) Utilización de herbicidas para limpieza de márgenes y vegetación acuática o de ribera.

Fuera de estos hábitats, se requerirá la autorización previa, condicionada a que no se produzcan daños sobre el hábitat de la especie, para las siguientes actuaciones:

a) Puesta en marcha de planes de actuación agrícola que supongan cambios de cultivos, modificación de sistemas de riegos, desvíos de canales o acequias, canalizaciones, y en general, todas aquellas actuaciones que puedan modificar el funcionamiento hídrico del espacio.

b) Puesta en marcha de planes de defensa contra inundaciones, instalación de bombas de drenaje, modificación de cursos de agua o canalizaciones.

c) Bombeos, drenajes o instalación de cualquier dispositivo que facilite la desecación del terreno, incluyendo la extracción de agua con fines agrícolas u otros.

d) Canalizaciones de acequias y canales.

5.2. Dentro de las Reservas de Fauna para el fartet a que se refiere el artículo 3.3 del presente decreto, la normativa aplicable será la que figure en las normas de protección aprobadas en su declaración o, en su defecto, las contenidas en el artículo 5.1.

5.3. Con independencia de la tramitación a que estuviese sujeta, la evaluación ambiental (informe, estimación o declaración de impacto ambiental u otras) de cualesquiera actuaciones, planes o proyectos que, por sus características o ubicación, pudieran afectar a las áreas definidas en el artículo 3 del presente decreto, deberá considerar con especial atención los efectos que sobre la conservación del fartet pudieran derivarse de la realización del proyecto, así como mencionar expresamente en la declaración correspondiente el efecto previsto sobre las poblaciones de la especie.

Si se tratara de un proyecto que afectase a las zonas de recuperación definidas en el punto 3.2 del artículo 3 del presente decreto, y en caso de que no existiese alternativa viable y se considerase necesaria la ejecución del proyecto, el promotor deberá incorporar al mismo las medidas compensatorias que se consideren necesarias para paliar sus efectos sobre el hábitat del fartet.

Artículo 6. Régimen de protección de los ejemplares

6.1. Conforme a lo previsto en el artículo 9 del Decreto 32/2004, de 17 de febrero, del Consell, por el que se crea y regula el Catálogo Valenciano de Especies de Fauna Amenazadas, queda prohibido, con carácter general, la muerte, el deterioro, la recolección, la liberación, el comercio, la exposición para el comercio, el transporte, el intercambio, la oferta con fines de venta, la captura, la persecución, las molestias, la naturalización y la tenencia no autorizada de ejemplares vivos o muertos, huevos, crías o restos de la especie.

6.2. La tenencia de ejemplares vivos o muertos sólo se autorizará con fines educativos, de reintroducción o de investigación. Esta autorización excluye expresamente la cesión a terceros y la liberación en el medio natural fuera de lo contemplado en el punto 6.5 del presente decreto.

6.3. La tenencia con fines educativos se autoriza únicamente a partir de ejemplares nacidos en cautividad producidos por la conselleria competente en materia de medio ambiente, previa presentación de una memoria educativa.

6.4. La captura de ejemplares en el medio natural con fines de investigación o reintroducción se realizará únicamente y previa autorización, cuando esté orientada directamente a la conservación de la especie. La realización de cualquiera otro tipo de investigación se hará únicamente a partir de ejemplares nacidos en cautividad producidos por la conselleria competente en materia de medio ambiente.

6.5. Con el fin de promover la recuperación de la especie fuera de las áreas de conservación y evitar la proliferación de otras especies exóticas, se permitirá y fomentarà la utilización de la especie para la lucha biològica contra el mosquito con las siguientes condiciones:

a) Els interessats han de presentar un pla en què es detallen els llocs exactes i dates de reintroducció, i assegurar sempre la permanència de l'espècie en l'àrea per mitjà de la creació de refugis en què es garantisca el manteniment d'un nivell d'aigua mínim, si es tracta de zones d'entollades temporals.

b) La zona de reintroducció ha de pertànyer a l'àrea de distribució potencial de l'espècie.

c) Els exemplars que s'han d'utilitzar seran proporcionats per la conselleria competent en matèria de medi ambient.

Article 7. Mesures de restauració de l'hàbitat

7.1. Per a recuperar la presència de l'espècie dins de l'àrea de distribució potencial de l'espècie, la Generalitat executarà projectes de restauració de l'hàbitat en les àrees definides en els apartats 3.1 i 3.2 de l'article 3 del present decret.

7.2. En el cas de la Conca Alta del Vinalopó, i tenint en compte la importància que suposa la conservació d'aquestes poblacions per les seues peculiaritats genètiques i aïllament geogràfic, s'establirà un programa específic d'actuacions, l'objectiu del qual és garantir l'aportació d'aigua suficient per a l'establiment de diverses poblacions viables en el medi natural.

7.3. Si no existix disponibilitat de terrenys, s'adquiriran aquests. Es fomentarà la firma d'acords de gestió de basses de reg amb organismes de l'administració i comunitats de regants, per a l'adequada gestió de les basses de reg per a promoure que l'ocupe el fartet.

Article 8. Mesures de restauració de poblacions

8.1. Per a la recuperació i la restauració de poblacions, la Generalitat mantindrà instal·lacions per a la cria i el manteniment de l'espècie.

8.2. Les reintroduccions o el reforçament de poblacions es realitzaran únicament dins de les àrees definides en l'article 3 del present decret, prèvia avaluació de la seua adaptació al medi i amb exemplars originaris de la mateixa zona.

Article 9. Plans d'acció

9.1. Ateses les similituds ecològiques i taxonòmiques del fartet i del samaruc, el present pla de recuperació es desenvoluparà dins del Pla d'Acció del Samaruc previst en l'article 9 del Decret 265/2004, de 3 de desembre, del Consell, pel qual es va aprovar el Pla de Recuperació del Samaruc en la Comunitat Valenciana.

9.2. Els plans d'acció seran redactats pel Servei de Conservació de la Biodiversitat i aprovats per ordre del conseller de Territori i Habitatge.

9.3. Als efectes de coordinar la seua execució, la direcció general competent en la matèria designarà un tècnic per a realitzar el seu seguiment.

Article 10. Autoritzacions i excepcions

10.1. Les autoritzacions a què es referixen els articles 5 i 6 del present decret han de ser emeses per la direcció general competent en la matèria, sense perjudici de l'autorització corresponent de l'organisme de conca, quan aquest ostente les competències substantives en la matèria. Aquestes autoritzacions s'emetran en el termini màxim de tres mesos des de la data de recepció de la sol·licitud en l'òrgan competent, el silenci administratiu és positiu.

10.2. En el cas d'àrees de conservació, àrees de recuperació o reserves del fartet compreses en l'àmbit d'espais naturals protegits, llocs de la xarxa Natura 2000 i zones humides catalogades, per a emetre les autoritzacions a què es referixen els articles 5.1 i 5.2 del present decret se sol·licitarà informe previ a l'òrgan responsable de la gestió de l'espai corresponent.

10.3. El règim d'excepció al marc general de protecció establert en els articles 5 i 6 del present decret serà el previst en l'article 13.1 del Decret 32/2004, de 27 de febrer del Consell, pel que es crea i regula el Catàleg valencià d'espècies de fauna amenaçades. Les autoritzacions excepcionals previstes en els articles 13.1., 14.1 i 14.2 del Decret 32/2004 correspondran a la direcció general competent en la matèria.

a) Los interesados deberán presentar un plan en el que se detallen los lugares exactos y fechas de reintroducción, y asegurando siempre la permanencia de la especie en el área mediante la creación de refugios en los que se garantice el mantenimiento de un nivel de agua mínimo, si se trata de zonas de encharcamientos temporales.

b) La zona de reintroducción deberá pertenecer al área de distribución potencial de la especie.

c) Los ejemplares a utilizar serán proporcionados por la conselleria competente en materia de medio ambiente.

Artículo 7. Medidas de restauración del hábitat

7.1. Para recuperar la presencia de la especie dentro del área de distribución potencial de la especie, la Generalitat ejecutará proyectos de restauración del hábitat en las áreas definidas en los apartados 3.1 y 3.2 del artículo 3 del presente decreto.

7.2. En el caso de la cuenca alta del Vinalopó, y teniendo en cuenta la importancia que supone la conservación de estas poblaciones por sus peculiaridades genéticas y aislamiento geográfico, se establecerá un programa específico de actuaciones, cuyo objetivo es garantizar el aporte de agua suficiente para el establecimiento de varias poblaciones viables en el medio natural.

7.3. De no existir disponibilidad de terrenos, se procederá a la adquisición de los mismos. Se fomentará la firma de acuerdos de gestión de balsas de riego con organismos de la Administración y Comunidades de Regantes, a fin de la adecuada gestión de las balsas de riego para promover su ocupación por el fartet.

Artículo 8. Medidas de restauración de poblaciones

8.1. Para la recuperación y restauración de poblaciones, la Generalitat mantendrá instalaciones para la cría y mantenimiento de la especie.

8.2. Las reintroducciones o el reforzamiento de poblaciones se realizarán únicamente dentro de las áreas definidas en el artículo 3 del presente decreto, previa evaluación de su adaptación al medio y con ejemplares originarios de la misma zona.

Artículo 9. Planes de acción

9.1. Dadas las similitudes ecológicas y taxonómicas del fartet y del samaruc, el presente Plan de Recuperación se desarrollará dentro del Plan de Acción del Samaruc previsto en el artículo 9 del Decreto 265/2004, de 3 de diciembre, del Consell, por el que se aprobó el Plan de Recuperación del Samaruc en la Comunitat Valenciana.

9.2. Los Planes de Acción serán redactados por la el Servicio de Conservación de la Biodiversidad y aprobados por Orden del Consejero de Territorio y Vivienda.

9.3. A los efectos de coordinar su ejecución, la dirección general competente en la materia designará un técnico para realizar su seguimiento.

Artículo 10. Autorizaciones y excepciones

10.1. Las autorizaciones a que se refieren los artículos 5 y 6 del presente decreto deberán ser emitidas por la dirección general competente en la materia, sin perjuicio de la autorización correspondiente del organismo de cuenca, cuando éste ostente competencias substantivas en la materia. Dichas autorizaciones se emitirán en el plazo máximo de tres meses desde la fecha de recepción de la solicitud en el órgano competente, siendo positivo el silencio administrativo.

10.2. En el caso de áreas de conservación, áreas de recuperación o reservas del fartet comprendidas en el ámbito de espacios naturales protegidos, lugares de la Red Natura 2000 y zonas húmedas catalogadas, para emitir las autorizaciones a que se refieren los artículos 5.1 y 5.2 del presente decreto se solicitará informe previo al órgano responsable de la gestión del espacio correspondiente.

10.3. El régimen de excepción al marco general de protección establecido en los artículos 5 y 6 del presente decreto será el previsto en el artículo 13.1 del Decreto 32/2004, de 27 de febrero, del Consell, por el que se crea y regula el Catálogo Valenciano de Especies de Fauna Amenazadas. Las autorizaciones excepcionales previstas en los artículos 13.1., 14.1 y 14.2 del Decreto 32/2004 corresponderán a la dirección general competente en la materia.

Article 11. Règim sancionador

El règim sancionador en la matèria regulada en el present decret serà l'establert en el títol VI de la Llei 4/1989, de 27 de març, de Conservació dels Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestres, i en la Llei 11/1994, de 27 de desembre, d'Espais Naturals Protegits de la Comunitat Valenciana, en relació amb els articles 17 i 18 del Decret 32/2004, de 27 de febrer, del Consell, pel que es crea i regula el Catàleg Valencià d'Espècies de Fauna Amenaçades.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

En el cas de les àrees establides en l'article 3 del present decret l'àmbit del qual es trobe inclòs en el d'un espai natural protegit que compte amb Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals (PORN) o Pla Rector d'Ús i Gestió (PRUG) en vigor, les determinacions d'aquest decret tindran caràcter complementari, en especial per a aquells aspectes que no hagen sigut objecte específic de regulació en aquests plans. En el cas que l'espai protegit no compte amb normativa aprovada o aquesta es trobe en procés de revisió, els plans corresponents han d'incorporar les determinacions d'aquest decret.

DISPOSICIONS FINALS

Primera

Es faculta el conseller de Territori i Habitatge per a dictar les disposicions necessàries per al desplegament i l'aplicació del present decret.

Segona

El present decret entrarà en vigor l'endemà de la publicació en el Diari Oficial de la Comunitat Valenciana.

València, 19 de gener de 2007

El president de la Generalitat,
FRANCISCO CAMPS ORTIZ

El conseller de Territori i Habitatge,
ESTEBAN GONZÁLEZ PONS

ANNEX I

Cartografia

S'adjunta la representació gràfica, en dos mapes, de les àrees de conservació i recuperació.

Artículo 11. Régimen sancionador

El régimen sancionador en la materia regulada en el presente decreto será el establecido en el título VI de la Ley 4/1989, de 27 de marzo, de Conservación de los Espacios Naturales y de la Flora y Fauna Silvestre, y en la Ley 11/1994, de 27 de diciembre, de Espacios Naturales Protegidos de la Comunitat Valenciana, en relación con los artículos 17 y 18 del Decreto 32/2004, de 27 de febrero, del Consell, por el que se crea y regula el Catálogo Valenciano de Especies de Fauna Amenazadas.

DISPOSICIÓN ADICIONAL

En el caso de las áreas establecidas en el artículo 3 del presente decreto cuyo ámbito se encuentre incluido en el de un espacio natural protegido que cuente con Plan de Ordenación de los Recursos Naturales (PORN) y/o Plan Rector de Uso y Gestión (PRUG) en vigor, las determinaciones de este Decreto tendrán carácter complementario, en especial para aquellos aspectos que no hayan sido objeto específico de regulación en tales Planes. En caso de que el espacio protegido no cuente con normativa aprobada o ésta se encuentre en proceso de revisión, los Planes correspondientes deberán incorporar las determinaciones de este Decreto.

DISPOSICIONES FINALES

Primera

Se faculta al conseller de Territorio y Vivienda para dictar las disposiciones necesarias para el desarrollo y aplicación del presente decreto.

Segunda

El presente decreto entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el Diari Oficial de la Comunitat Valenciana.

Valencia, 19 de enero de 2007

El president de la Generalitat,
FRANCISCO CAMPS ORTIZ

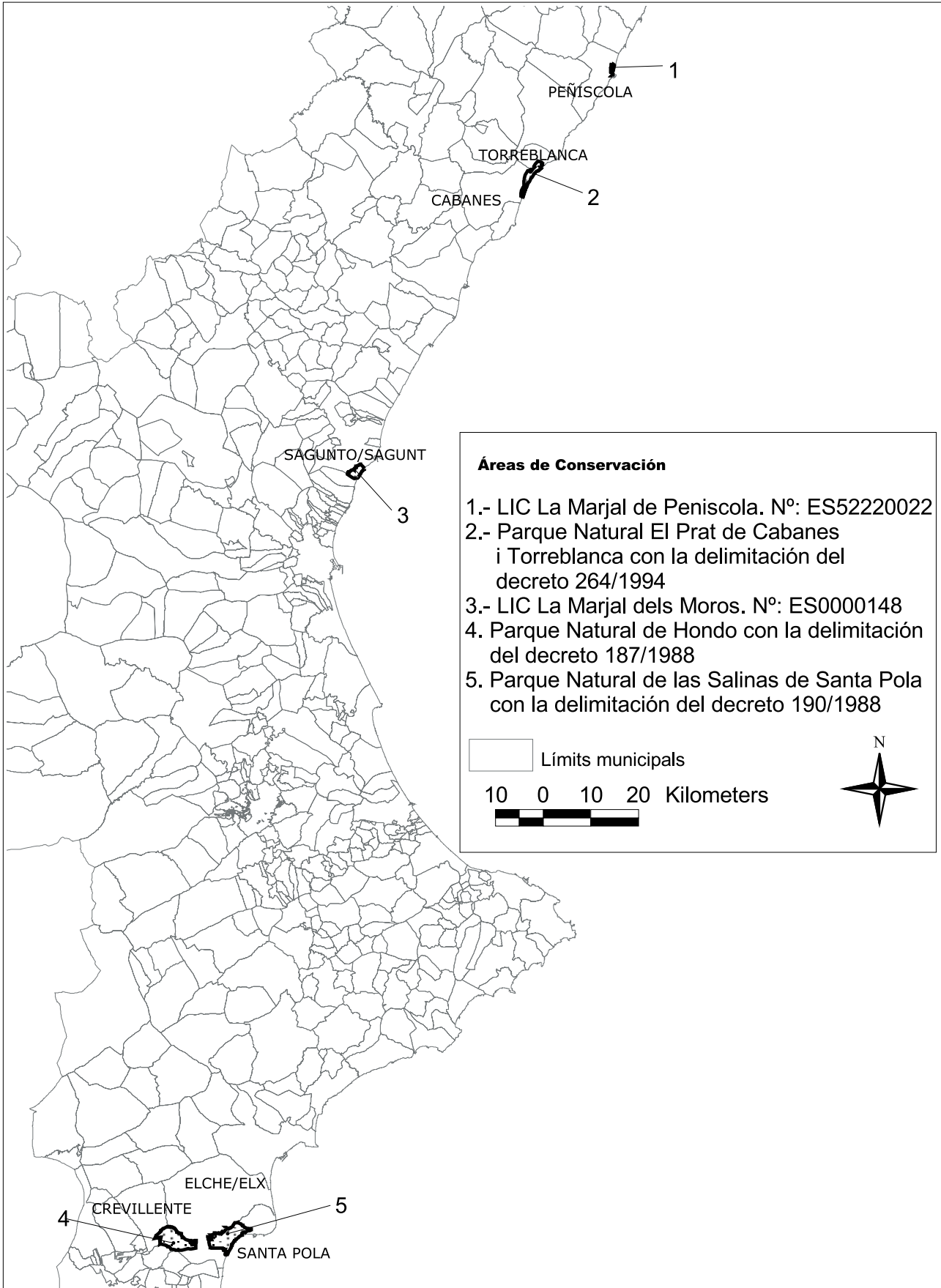
El conseller de Territorio y Vivienda,
ESTEBAN GONZÁLEZ PONS

ANEXO I

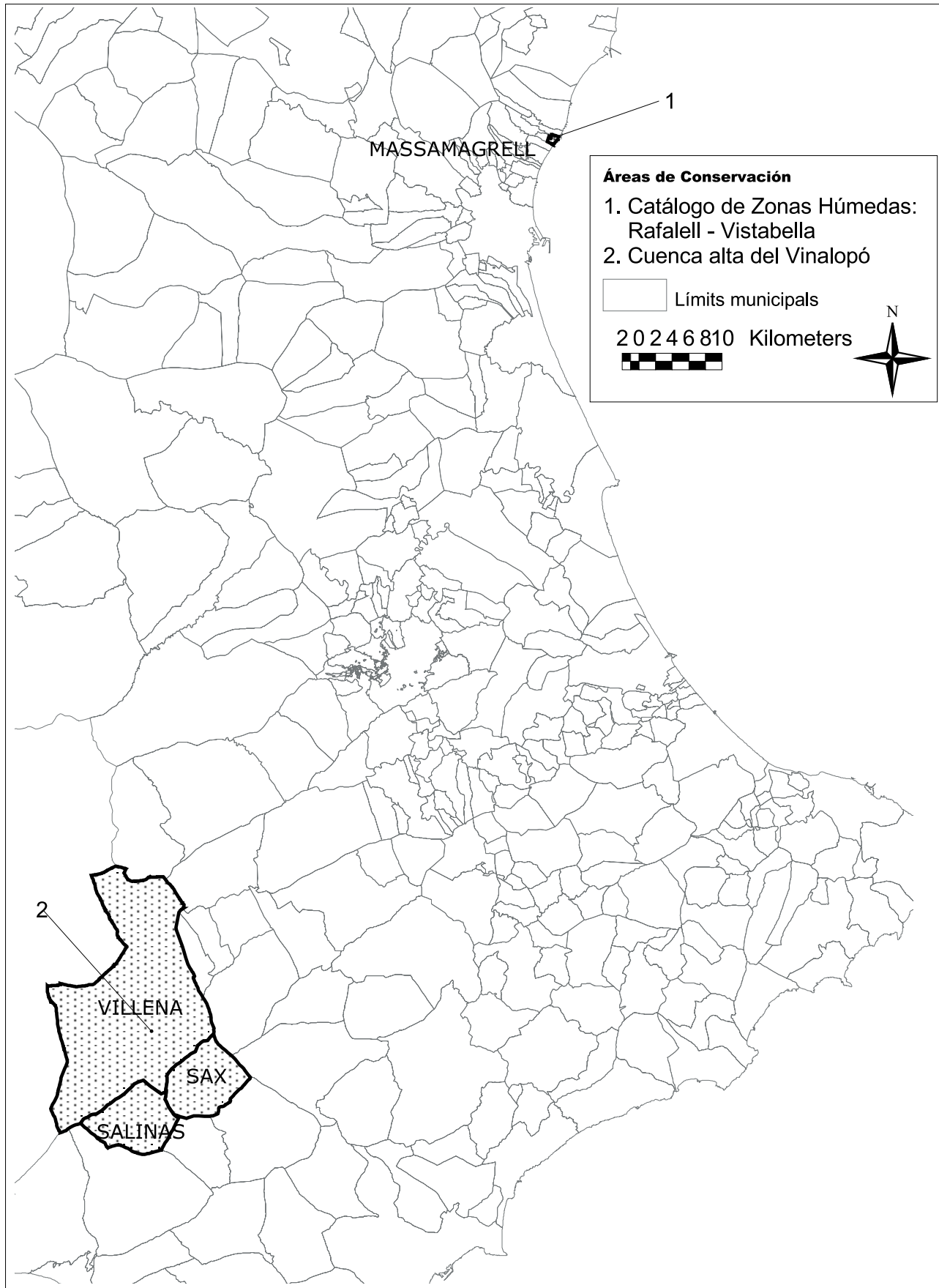
Cartografía

Se acompaña la representación gráfica, en sendos mapas de las áreas de conservación y recuperación.

ÁREAS DE CONSERVACIÓN

ÁREAS DE RECUPERACIÓN

ANNEX II

SITUACIÓ DE L'ESPÈCIE, AMENACES I ACCIONS NECESÀRIES PER A LA SEUA CONSERVACIÓ.

1. ANÀLISI DE LA SITUACIÓ ACTUAL

1.1. Distribució geogràfica general

L'àrea de distribució històrica coneguda d'*Aphanius iberus* comprenia el litoral mediterrani ibèric, i també les costes atlàntiques sud-occidentals de la península, amb els marenys del Guadalquivir i Guadiana (recentment s'han definit aquestes poblacions atlàntiques com a *Aphanius baeticus*, Doadrio et al., 2002), mentre que en la Comunitat Valenciana s'estenia, de forma pràcticament contínua, des de Vinaròs-Peñíscola, enllaçant amb les poblacions del delta de l'Ebre, fins al sud de la província d'Alacant, ocupant els denominats aiguamolls sud-ala-cantins.

La presència actual d'*Aphanius iberus* en el litoral mediterrani ibèric està relativament ben documentada i la seua distribució per la zona podria considerar-se àmplia, comprnent bàsicament els aiguamolls costaners de Catalunya, la Comunitat Valenciana, la Regió de Múrcia i la Comunitat d'Andalusia. Més al sud, hi ha les poblacions mencionades atlàntiques d'*Aphanius baeticus*.

La població més septentrional coneguda d'*Aphanius iberus* en la Comunitat Valenciana és la de la zona costanera compresa entre Vinaròs i Peñíscola, de la que actualment, només queda una bona representació en la marjal de Peñíscola.

Més al sud, i després de l'obstacle que suposen les alineacions muntanyoses litorals de la serra d'Irta, es localitza la població del prat de Cabanes-Torreblanca. Cal suposar que *Aphanius iberus* estava també present en l'actualment dessecada marjal d'Orpesa, i a partir d'aquesta, s'estén per tota la plana litoral, amb cites en les séquies del grau de Castelló, Almenara, Puçol-Sagunt, zona costanera entre Puçol i la Pobra de Farnals, barranc del Carraixet i marjal d'Albuixec (dessecat a principis de la dècada dels noranta). A partir d'ací s'enllaça amb la població de l'Albufera i totes les seues marjals circumdants, en les quals hui en dia pot considerar-se extingida. Hi ha nuclis poblacionals en les cledes de la devesa del Saler que es van formar a partir d'exemplars reintroduïts en 1993 procedents de la cria en captivitat i els parentals de les quals eren de la línia genètica d'Albuixec, a més d'una població d'origen desconegut que ocupa un altre espai interduar i que va ser introduïda probablement en la dècada dels huitanta.

Existixen també cites d'*Aphanius iberus* a Tavernes de la Vallidigna i en la marjal de Pego-Oliva, on es donen per extingides les seues poblacions ja en 1988.

Des d'aquests enclavaments s'estén cap al sud una àmplia extensió de territori en què és palesa l'absència d'aquesta espècie, amb falta de cites, deguda quasi amb seguretat a la carència d'hàbitats adequats, en existir una profusió d'alineacions muntanyoses costaneres, amb costes amb penya-segats que no donen lloc a l'existència de marjals i terres baixes. Únicament les albuferes de Xàbia i Moraira podrien reunir les condicions adequades per al desenvolupament de l'espècie.

Torna a retrobar-se l'espècie en els aiguamolls i salines sud-ala-cantines, amb cites en les salines de Santa Pola i el fondo d'Elx-Crevillent.

A més, cal destacar l'existència d'una població interior de fartet localitzada en la conca alta del riu Vinalopó, fins que els processos de dessecació a què va ser sotmesa l'antiga llacuna endorreica de Villena i, en general, tota la conca, van relegar a l'espècie a la séquia del Rei.

Aquesta població és molt interessant, a causa dels processos d'aïllament que ha patit i als fenòmens d'adaptació que han donat lloc a un procés de diferenciació genètica. L'existència d'aquesta població, amb diferències a nivell genètic de les poblacions costaneres, fa pensar en una distribució molt més extensa de l'espècie, que comprendria probablement tota la conca alta del riu Vinalopó. La connexió entre aquesta població interior i la costanera va haver de quedar interrompuda fa molts anys perquè haja pogut produir-se la diferenciació genètica entre ambdós nuclis poblacionals.

Així, podria afirmar-se que, segons cites històriques, *Aphanius iberus* es trobava àmpliament distribuït per la totalitat de la franja costanera de la Comunitat Valenciana, així com pels ecosistemes amfibios interiors del sud d'Alacant. No obstant això, les prospeccions realitza-

ANEXO II

SITUACIÓN DE LA ESPECIE, AMENAZAS Y ACCIONES NECESARIAS PARA SU CONSERVACIÓN.

1. ANÁLISIS DE LA SITUACIÓN ACTUAL

1.1. Distribución geográfica general

El área de distribución histórica conocida de *Aphanius iberus* abarcaba el litoral mediterráneo ibérico, y también las costas atlánticas sudoccidentales de la península, con las marismas del Guadalquivir y Guadiana (recientemente se han definido estas poblaciones atlánticas como *Aphanius baeticus*, Doadrio et al., 2002), mientras que en la Comunitat Valenciana se extendía, de forma pràcticament contínua, desde Vinaròs-Peñíscola, enlazando con las poblaciones del Delta del Ebro, hasta el sur de la provincia de Alicante, ocupando los denominados humedales sudallicantinos.

La presencia actual de *Aphanius iberus* en el litoral mediterráneo ibérico está relativament ben documentada y su distribución por la zona podría considerarse amplia, abarcando básicamente los humedales costeros de Cataluña, la Comunitat Valenciana, la Región de Murcia y la Comunidad de Andalucía. Más al sur, existen las poblaciones mencionadas atlánticas de *Aphanius baeticus*.

La población más septentrional conocida de *Aphanius iberus* en la Comunitat Valenciana es la de la zona costera comprendida entre Vinaròs y Peñíscola, de la que actualmente, sólo queda una buena representación en el marjal de Peñíscola.

Más al sur, y tras el obstáculo que suponen las alineaciones montañosas litorales de la sierra de Iрта, se localiza la población del Prat de Cabanes-Torreblanca. Es de suponer que *Aphanius iberus* estaba también presente en el actualmente desecado marjal de Orpesa, y a partir de éste, se extiende por toda la llanura litoral, con citas en las acequias del Grao de Castellón, Almenara, Puçol-Sagunto, zona costera entre Puçol y La Pobra de Farnals, barranco del Carraixet y marjal de Albuixech (desecado a principios de la dècada de los noventa). A partir de aquí se enlaza con la población de la Albufera y todos sus marjales circumdantes, en los que hoy en día puede considerarse extinto. Existen núcleos poblacionales en las malladas de La Devesa de El Saler que se formaron a partir de ejemplares reintroducidos en 1993 procedentes de la cria en cautividad y cuyos parentales eran de la línea genética de Albuixech, además de una población de origen desconocido que ocupa otro espacio interduar y que fue introducida probablemente en la dècada de los ochenta.

Existen también citas de *Aphanius iberus* en Tavernes de la Vallidigna y en la marjal de Pego-Oliva, donde se dan por extintas sus poblaciones ya en 1988.

Desde estos enclaves se extiende hacia el sur una amplia extensión de territorio en la que es patente la ausencia de esta especie, con falta de citas, debida casi con seguridad a la carencia de hábitats adecuados, al existir una profusión de alineaciones montañosas costeras, con costas acantiladas que no dan lugar a la existencia de marjales y tierras bajas. Únicamente las albuferas de Jávea y Moraira podrían reunir las condiciones adecuadas para el desarrollo de la especie.

Vuelve a reencontrarse la especie en los humedales y salinas sudallicantinas, con citas en las Salinas de Santa Pola y El Hondo de Elche-Crevillent.

Además, cabe destacar la existencia de una población interior de fartet localizada en la cuenca alta del río Vinalopó, hasta que los procesos de desecación a que fue sometida la antigua laguna endorreica de Villena y, en general, toda la cuenca, relegaron a la especie a la acequia del Rey.

Esta población es muy interesante, debido a los procesos de aislamiento que ha sufrido y a los fenómenos de adaptación que han dado lugar a un proceso de diferenciació genética. La existencia de esta población, con diferencias a nivel genético de las poblaciones costeras, hace pensar en una distribución mucho más extensa de la especie, que abarcaría probablemente toda la cuenca alta del río Vinalopó. La conexión entre esta población interior y la costera debió quedar interrumpida hace muchos años para que haya podido producirse la diferenciació genética entre ambos núcleos poblacionales.

Así pues, podría afirmarse que, según citas històriques, *Aphanius iberus* se encontraba àmpliament distribuïdo por la totalitat de la franja costera de la Comunitat Valenciana, así como por los ecosistemas amfibios interiores del sur de Alicante. Sin embargo, las prospec-

des durant pràcticament les últimes dos dècades no han confirmat cites de l'espècie fora de l'àmbit de marjals amb marcada influència salina, per la qual cosa cal pensar que algunes d'aquestes cites de l'espècie en aigües més dolces poden correspondre a identifications errònies d'una altra espècie, probablement València hispanica, que en molts casos compartix hàbitat amb el fartet.

1.2. Distribució actual en la Comunitat Valenciana

En l'actualitat el fartet pot ser detectat amb seguretat en les següents àrees, encara que no seria descartable la seua presència en altres localitats insuficientment prospectades.

1.2.1. Marjal de Peníscola.

1.2.2. Parc Natural del Prat de Cabanes-Torreblanca.

1.2.3. Marjal dels Moros.

1.2.4. Devesa del Saler.

En aquesta zona, que es troba dins de l'entorn del Parc Natural de l'Albufera, es localitzen nuclis amb presència d'*Aphanius iberus*, es tracta de xicotetes cledes o depressions interdunars aprofundides artificialment, en les quals va ser reintroduïda l'espècie amb èxit en 1993. A més d'aquestes localitats hi ha una altra població d'origen desconegut, que es troba localitzada en una altra cleda i que probablement va ser introduïda en la dècada dels huitanta.

1.2.5. Aiguamolls sud-alacantins.

1.2.5.1. Salinas de Santa Pola.

1.2.5.2. El Fondo d'Elx-Crevillent

1.2.6. Població de l'Alt Vinalopó.

1.3. Estat de les poblacions naturals de l'espècie i del seu hàbitat

Malgrat que hi ha poques poblacions naturals de l'espècie en la Comunitat Valenciana, es tracta de nuclis poblacionals estables i en prou bon estat de conservació, com ho confirmen les prospeccions realitzades de manera periòdica en l'hàbitat.

Analitzant l'evolució de les distintes poblacions de fartet durant l'última dècada podem fer les consideracions següents:

1.3.1. Marjal de Peñíscola: l'espècie es troba repartida per la xarxa de séquies de la marjal i en l'interior de les surgències. Com fins fa una dècada, segueix mantenint-se en bon estat de conservació, amb poblacions que es mantenen estables dins d'aquesta zona humida.

1.3.2. Parc Natural del Prat de Cabanes-Torreblanca: com en el cas de la marjal de Peñíscola, els exemplars de fartet es distribueixen pel parc ocupant la xarxa de séquies i les surgències. Malgrat que en aquesta zona humida ha sigut introduïda la gambúsia, no pareix que els fenòmens de competència hagen afectat la dispersió de l'espècie. Probablement els continus períodes de salinització que patix el parc han contribuït que la població de fartet forme nuclis estables en bon estat de conservació.

1.3.3. Marjal dels Moros: en aquesta marjal pot trobar-se l'espècie repartida pel conjunt de séquies que formen part de l'aiguamoll. Encara que hi ha nuclis poblacionals en bon estat de conservació, la forta pressió a què es veuen sotmesos per la competència amb espècies exòtiques, en concret amb la gambúsia, ha portat a prendre la decisió de realitzar reintroduccions de reforç en zones amb alta salinitat, on l'espècie puga reproduir-se sense cap tipus de problema.

1.3.4. Parc Natural de l'Albufera: actualment *Aphanius iberus* només es troba present en xicotetes cledes o depressions interdunars aprofundides artificialment. En la resta del parc no s'ha localitzat cap altra població de l'espècie.

1.3.5. Aiguamolls del sud d'Alacant: es tracta de les poblacions en millor estat de conservació de la Comunitat Valenciana, sobretot el cas de la localitzada en el Parc Natural de les Salinas de Santa Pola. Malgrat que l'espècie es trobe perfectament adaptada a condicions d'extrema salinitat, atés el seu marcat caràcter eurihalí, les zones on es realitza l'explotació salinera intensiva no resulten adequades per a la proliferació de l'espècie, per la qual cosa s'han exclòs de les zones de conservació.

En el cas del Parc Natural del Fondo, les contínues fluctuacions de nivell a què es veu sotmés i el creixent deteriorament en la qualitat de les seues aigües ha fet que la població de fartet patira un important retrocés en els últims anys, per la qual cosa s'han dut a terme reintroduccions de l'espècie en àrees de reserva dins del parc, que garantixen la presència i la qualitat de l'aigua.

ciones realizadas durante pràcticament las últimas dos décadas no han confirmado citas de la especie fuera del ámbito de marjales con marcada influencia salina, por lo que cabría pensar que algunas de estas citas de la especie en aguas más dulces pudieran corresponder a identificaciones erróneas de otra especie, probablemente València hispanica, que en muchos casos comparte hábitat con el fartet.

1.2. Distribución actual en la Comunitat Valenciana

En la actualidad el fartet puede ser detectado con seguridad en las siguientes áreas, aunque no sería descartable su presencia en otras localidades insuficientemente prospectadas.

1.2.1. Marjal de Peñíscola.

1.2.2. Parque Natural del Prat de Cabanes-Torreblanca.

1.2.3. Marjal dels Moros.

1.2.4. Devesa del Saler.

En esta zona, que se encuentra dentro del entorno del Parque Natural de l'Albufera, se localizan núcleos con presencia de *Aphanius iberus*. Se trata de pequeñas malladas o depresiones interdunares profundizadas artificialmente, en las cuales fue reintroducida la especie con éxito en 1993. Además de estas localidades existe otra población de origen desconocido, que se encuentra localizada en otra mallada y que probablemente fue introducida en la década de los ochenta.

1.2.5. Humedales sudalicantinos.

1.2.5.1. Salinas de Santa Pola.

1.2.5.2. Hondo de Elche-Crevillent.

1.2.6. Población del Alto Vinalopó.

1.3. Estado de las poblaciones naturales de la especie y de su hábitat

A pesar de que existen pocas poblaciones naturales de la especie en la Comunitat Valenciana, se trata de núcleos poblacionales estables y en bastante buen estado de conservación, como lo confirman las prospecciones realizadas de manera periódica en el hábitat.

Analizando la evolución de las distintas poblaciones de fartet durante la última dècada podemos hacer las siguientes consideraciones:

1.3.1. Marjal de Peñíscola: la especie se encuentra repartida por la red de acequias de la marjal y en el interior de las surgencias. Como hasta hace una dècada, sigue manteniéndose en buen estado de conservación, con poblaciones que se mantienen estables dentro de esta zona húmeda.

1.3.2. Parque Natural del Prat de Cabanes-Torreblanca: como en el caso de la marjal de Peñíscola, los ejemplares de fartet se distribuyen por el Parque ocupando la red de acequias y las surgencias. A pesar de que en esta zona húmeda ha sido introducida la gambusia, no parece que los fenómenos de competencia hayan afectado a la dispersión de la especie. Probablemente los continuos periodos de salinización que sufre el Parque han contribuido a que la población de fartet forme núcleos estables en buen estado de conservación.

1.3.3. Marjal dels Moros: en este marjal puede encontrarse la especie repartida por el conjunto de acequias que forman parte del humedal. Aunque existen núcleos poblacionales en buen estado de conservación, la fuerte presión a que se ven sometidos por la competencia con especies exóticas, en concreto con la gambusia, ha llevado a tomar la decisión de realizar reintroducciones de refuerzo en zonas con alta salinidad, donde la especie pueda reproducirse sin ningún tipo de problema.

1.3.4. Parque Natural de l'Albufera: actualmente *Aphanius iberus* sólo se encuentra presente en pequeñas malladas o depresiones interdunares profundizadas artificialmente. En el resto del Parque no se ha localizado ninguna otra población de la especie.

1.3.5. Humedales del sur de Alicante: se trata de las poblaciones en mejor estado de conservación de la Comunitat Valenciana, sobre todo el caso de la localizada en el Parque Natural de las Salinas de Santa Pola. A pesar de que la especie se encuentre perfectamente adaptada a condiciones de extrema salinidad, dado su marcado carácter eurihalino, las zonas donde se realiza la explotación salinera intensiva no resultan adecuadas para la proliferación de la especie, por lo que se han excluido de las zonas de conservación.

En el caso del Parque Natural del Hondo, las continuas fluctuaciones de nivel a que se ve sometido y el creciente deterioro en la calidad de sus aguas, ha hecho que la población de fartet sufriese un importante retroceso en los últimos años, por lo que se han llevado a cabo reintroducciones de la especie en áreas de reserva dentro del Parque, que garantizan la presencia y la calidad del agua.

1.3.6. Conca alta del Vinalopó: com s'ha comentat anteriorment, es desconeix la distribució històrica real d'aquesta població interior de fartet. La població de fartet de la zona es trobava limitada a la séquia del Rei, que és el canal de desaigüe de la llacuna de Villena. No obstant això, en les últimes prospeccions aquesta població s'ha donat per extingida en el medi natural i només es troba en captivitat en les instal·lacions de la Conselleria de Territori i Habitatge ubicades en el Centre d'Investigació Piscícola del Palmar (exemplars rescatats a principis de la dècada dels noranta) i en algunes basses de reg de les poblacions de Salinas, Sax i Villena. Es considera que aquesta població ha de reintroduir-se i mantindre's com a població estable refermada, per la qual cosa s'ha inclòs aquesta zona entre les àrees de recuperació de l'espècie. Hi ha un conveni de col·laboració entre la Conselleria de Territori i Habitatge i l'Ajuntament de Villena per a dur a terme accions encaminades a millorar la situació de l'espècie en aquesta zona.

1.4. Amenaces

Els factors determinants de l'actual situació d'Aphanius iberus són els següents:

1.4.1. Destrucció i alteració de l'hàbitat

a) Dessecació i aterrament de zones humides: el procés generalitzat de pèrdua d'hàbitats naturals per antropització del medi s'ha vist accentuat, en el cas dels hàbitats de Aphanius iberus, per la localització tan peculiar d'aquests, en la franja litoral d'un territori sotmés a un procés creixent d'alteració a causa del gran nombre d'activitats que suporta, tant de caràcter agrícola com industrial i urbanístic.

Les marjals litorals valencianes han patit una forta reducció durant les últimes dècades, i han sigut drenats i aterrats amb fins agrícoles i urbanístics. L'antiga marjal d'Albuixec va ser aterrada a principis de la dècada dels noranta i van haver de ser rescatats centenars d'exemplars per a ser traslladats al centre de cria en captivitat de la Generalitat ubicat en el Palmar.

b) Contaminació: la contaminació de les aigües per residus industrials, urbans i agrícoles, suposa una altra modalitat de pèrdua d'hàbitat, ja que suposa l'alteració de les seues qualitats. Aquests abocaments, ben continuats o puntuals, provoquen tant mortalitats massives de peixos, com la pèrdua de capacitat per a albergar la biota pròpia d'aquests aiguamolls. Un exemple de destrucció i pèrdua de l'hàbitat com a conseqüència de la contaminació és el patit per la séquia del Rei de Villena i que va extingir la població de fartet d'aquesta zona humida.

c) Sobreexplotació d'aqüífers: determina la baixada del nivell freàtic i, en conseqüència, la destrucció directa de l'hàbitat. La sobreexplotació de l'aqüífer de la conca alta del riu Vinalopó igualment ha resultat determinant per a l'extinció de l'espècie en aquesta zona.

d) Canalitzacions i altres obres hidràuliques: les marjals litorals valencianes s'han vist sotmeses durant els últims anys a nombroses actuacions hidràuliques amb diferents motius; defensa contra inundacions, dessecació, posada en cultius, etc., aquestes obres han modificat cursos d'aigua, han fet desaparèixer llits naturals, han canalitzat rius, en resum, s'ha destruït l'hàbitat natural de l'espècie, substituint-lo per canals cementats, la majoria dels quals romanen secs la major part de l'any.

1.4.2. Introducció d'espècies exòtiques

Aquest és un altre dels processos amb impacte fortament negatiu sobre les poblacions íctiques endèmiques. La presència d'espècies al·lòctones bé competidores (gambúsia), o predadores (black-bass) ha desencadenat en aquest cas declivis en poblacions abans ben assentades. No obstant això, cal assenyalar, que el marcat caràcter eurihalí de l'espècie li permet refugiar-se en hàbitats hipersalins (Salines de Santa Pola, per exemple) on les espècies competidores no poden establir-se.

1.4.3. Captura d'exemplars

Captura involuntària: atés que l'espècie no té cap interès comercial, no ha sigut objecte de pesca. No obstant això, si ha pogut patir efectes destructius derivats de la utilització de mitjans de captura d'altres espècies (mornells de llum fina per a la captura de crancs o gambetes), de l'eliminació de la vegetació subaquàtica en les operacions tradicionals de neteja de séquies, etc.

Captura voluntària: el col·leccionisme, en si mateix, no pareix comportar un greu risc per a la supervivència de l'espècie, no obstant

1.3.6. Cuenca alta del Vinalopó: como se ha comentado anteriormente, se desconoce la distribución histórica real de esta población interior de fartet. La población de fartet de la zona se encontraba limitada a la acequia del Rey, que es el canal de desagüe de la laguna de Villena. Sin embargo, en las últimas prospecciones, esta población se ha dado por extinta en el medio natural y solamente se encuentra en cautividad en las instalaciones de la Conselleria de Territorio y Vivienda ubicadas en el Centro de Investigación Piscícola de El Palmar (ejemplares rescatados a principios de la década de los noventa) y en algunas balsas de riego de las poblaciones de Salinas, Sax y Villena. Se considera que esta población debería reintroducirse y mantenerse como población estable afianzada, por lo que se ha incluido esta zona entre las áreas de recuperación de la especie. Existe un convenio de colaboración entre la Conselleria de Territorio y Vivienda y el Ayuntamiento de Villena para llevar a cabo acciones encaminadas a mejorar la situación de la especie en esta zona.

1.4. Amenazas

Los factores determinantes de la actual situación del Aphanius iberus son los siguientes:

1.4.1. Destrucción y alteración del hábitat

a) Deseccación y aterramiento de zonas húmedas: el proceso generalizado de pérdida de hábitats naturales por antropización del medio se ha visto acentuado, en el caso de los hábitats de Aphanius iberus, por la localización tan peculiar de los mismos, en la franja litoral de un territorio sometido a un proceso creciente de alteración debido al gran número de actividades que soporta, tanto de carácter agrícola como industrial y urbanístico.

Los marjales litorales valencianos han sufrido una fuerte reducción durante las últimas décadas, habiendo sido drenados y aterrados con fines agrícolas y urbanísticos. El antiguo marjal de Albuixech fue aterrado a principios de la década de los noventa y tuvieron que ser rescatados centenares de ejemplares para ser trasladados al centro de cria en cautividad de la Generalitat ubicado en el Palmar.

b) Contaminación: la contaminación de las aguas por residuos industriales, urbanos y agrícolas, supone otra modalidad de pérdida de hábitat, ya que supone la alteración de sus cualidades. Estos vertidos, bien continuados o puntuales, provocan tanto mortalidades masivas de peces, como la pérdida de capacidad para albergar la biota propia de estos humedales. Un ejemplo de destrucción y pérdida del hábitat como consecuencia de la contaminación es el sufrido por la acequia del Rey de Villena y que acabó con la población de fartet de esta zona húmeda.

c) Sobreexplotación de acuíferos: determina la bajada del nivel freático y, en consecuencia, la destrucción directa del hábitat. La sobreexplotación del acuífero de la cuenca alta del río Vinalopó igualmente ha resultado determinante para la extinción de la especie en esta zona.

d) Canalizaciones y otras obras hidràulicas: los marjales litorales valencianos se han visto sometidos durante los últimos años a numerosas actuaciones hidràulicas con diferentes motivos; defensa contra inundaciones, dessecación, puesta en cultivo, etc., estas obras han modificado cursos de agua, han hecho desaparecer cauces naturales, han canalizado ríos, en resumen, se ha destruido el hábitat natural de la especie, sustituyéndolo por canales cementados, la mayoría de los cuales permanecen secos la mayor parte del año.

1.4.2. Introducció d'espècies exòtiques

Este es otro de los procesos con impacto fuertemente negativo sobre las poblaciones ícticas endémicas. La presencia de especies alóctonas bien competidoras (gambusia), o predadoras (black-bass), ha desencadenado en este caso declives en poblaciones antes bien asentadas. Sin embargo, cabe señalar, que el marcado carácter eurihalino de la especie le permite refugiarse en hábitats hipersalinos (Salinas de Santa Pola, por ejemplo) donde las especies competidoras no pueden establecerse.

1.4.3. Captura de ejemplares

Captura involuntaria: dado que la especie no tiene ningún interès comercial, no ha sido objeto de pesca. Sin embargo, si ha podido sufrir efectos destructivos, derivados de la utilización de medios de captura de otras especies (mornells de luz fina para la captura de cangrejos o gambetas), de la eliminación de la vegetación subacuática en las operaciones tradicionales de limpieza de acequias, etc.

Captura voluntaria: el coleccionismo, en si mismo, no parece entrañar un grave riesgo para la supervivencia de la especie, sin

això, el transport o la manipulació de les diferents poblacions, pot suposar un risc quant a la possible contaminació genètica entre poblacions aïllades.

1.5. Avaluació de les accions de conservació realitzades

A partir de l'aprovació del projecte LIFE Creació d'una xarxa d'àrees de reserva per al samaruc a la Comunitat Valenciana en 1992, s'inicien una sèrie d'actuacions encaminades a la conservació del fartet en la Comunitat Valenciana, ja que es tracta de dos espècies pertanyents al mateix ordre (Ciprinodontiformes), que tenen semblants requeriments biològics i que, a més, en molts casos es troben compartint hàbitat.

Fins aquesta data, únicament s'havien fet prospeccions de l'hàbitat, però a partir de l'aprovació del projecte es duen a terme una sèrie d'activitats per a millorar la situació de l'espècie:

- a) Investigació bàsica genètica i bioecològica.
- b) Programa de cria en captivitat de l'espècie.
- c) Programa de reintroducció i reforçament de poblacions naturals.

d) Programa de sensibilització i educació ambiental.

e) Continuació dels treballs de prospecció de l'hàbitat per a determinar l'evolució de les poblacions.

Totes aquestes activitats es realitzen de manera paral·lela a les actuacions en matèria de conservació de les poblacions de samaruc. No obstant això, l'esforç emprat ha sigut menor en el cas del fartet, principalment a causa de les característiques biològiques de l'espècie, que presenta una major taxa de reproducció, tant en captivitat com en el medi natural, per la qual cosa les reintroduccions en noves àrees de reserva s'han constituït com a poblacions estables en menor temps.

D'altra banda, la gran facilitat que presenta l'espècie per a adaptar-se als canvis de salinitat, la fa resistent a les contínues fluctuacions de nivell hídric a què es veuen sotmeses les zones humides del litoral de la Comunitat Valenciana, i que fan variar considerablement la seua salinitat.

Cal destacar l'important paper que ha jugat l'espècie en l'educació ambiental, gràcies a la seua perfecta adaptació a la vida en aquari, ja que han sigut nombroses les cessions d'exemplars a diferents col·lectius amb fins educatius.

Fins a la data, no obstant això, estava pendent la creació d'un marc jurídic i normatiu que ordene totes les actuacions necessàries, de manera que aquestes no es realitzen de forma espontània i sense criteris constants. A més, es considera necessari establir un marc de participació reglada d'entitats públiques i privades en la conservació d'aquesta espècie, que permeta repartir esforços i iniciatives més enllà de l'administració ambiental.

2. MESURES DE CONSERVACIÓ

2.1. Establiment d'objectius

Els objectius a llarg termini no poden ser altres que assegurar la supervivència de l'espècie, mantenint poblacions estables en tota la seua àrea de distribució. A mitjà termini es marquen els següents objectius:

a) Coneixement detallat de la situació de totes les poblacions de l'espècie.

b) Creació de noves àrees de reserva dins de l'àrea de distribució de l'espècie.

c) Potenciar el programa de cria en captivitat, a fi de reforçar les poblacions naturals que ho necessiten, així com obtenir els estocs necessaris per a realitzar reintroduccions.

2.2. Mesures directes de protecció de l'espècie

Ha de donar-se prioritat a la vigilància del compliment de la normativa vigent que prohibeix la captura, la mort, el comerç i qualsevol activitat que pugui produir alguna molèstia a l'espècie.

La captura i la manipulació d'aquesta amb fins científics igualment ha d'estar sotmesa a una forta vigilància i supervisió, així com dirigida únicament a la investigació enfocada a la conservació de l'espècie.

Atesa la fragilitat de les poblacions naturals de l'espècie, es considera necessari continuar amb les activitats de cria en captivitat del fartet que realitza la Conselleria de Territori i Habitatge en el Centre d'Investigació Piscícola del Palmar. El criteri orientador d'aquesta producció serà l'establiment en captivitat de diferents línies que s'assemblen el més possible, en la seua estructuració i complexitat, a aquelles

embargo, el transporte o manipulación de las diferentes poblaciones, puede suponer un riesgo en cuanto a la posible contaminación genética entre poblaciones aisladas.

1.5. Evaluación de las acciones de conservación realizadas

A partir de la aprobación del proyecto LIFE Creación de una red de áreas de reserva para el samaruc en la Comunidad Valenciana en 1992, se inician una serie de actuaciones encaminadas a la conservación del fartet en la Comunitat Valenciana, ya que se trata de dos especies pertenecientes al mismo orden (Ciprinodontiformes), que tienen similares requerimientos biológicos y que, además, en muchos casos se encuentran compartiendo hábitat.

Hasta esta fecha, únicamente se habían hecho prospecciones del hábitat, pero a partir de la aprobación del proyecto se llevan a cabo una serie de actividades para mejorar la situación de la especie:

- a) Investigación básica genética y bio-ecológica.
- b) Programa de cria en cautividad de la especie.
- c) Programa de reintroducción y refuerzo de poblaciones naturales.

d) Programa de sensibilización y educación ambiental.

e) Continuación de los trabajos de prospección del hábitat para determinar la evolución de las poblaciones.

Todas estas actividades se realizan de manera paralela a las actuaciones en materia de conservación de las poblaciones de samaruc. Sin embargo, el esfuerzo empleado ha sido menor en el caso del fartet, debido principalmente a las características biológicas de la especie, que presenta una mayor tasa de reproducción, tanto en cautividad como en el medio natural, por lo que las reintroducciones en nuevas áreas de reserva se han constituido como poblaciones estables en menor tiempo.

Por otra parte, la gran facilidad que presenta la especie para adaptarse a los cambios de salinidad, la hace resistente a las continuas fluctuaciones de nivel hídrico a que se ven sometidas las zonas húmedas del litoral de la Comunitat Valenciana, y que hacen variar considerablemente su salinidad.

Cabe destacar el importante papel que ha jugado la especie en la educación ambiental, gracias a su perfecta adaptación a la vida en acuario, ya que han sido numerosas las cesiones de ejemplares a distintos colectivos con fines educativos.

Hasta la fecha, sin embargo, estaba pendiente la creación de un marco jurídico y normativo que ordenase todas las actuaciones necesarias, de forma que éstas no se realicen de forma espontánea y sin criterios constantes. Además, se considera preciso establecer un marco de participación reglada de entidades públicas y privadas en la conservación de esta especie, que permita repartir esfuerzos e iniciativas más allá de la administración ambiental.

2. MEDIDAS DE CONSERVACIÓN

2.1. Establecimiento de objetivos

Los objetivos a largo plazo no pueden ser otros que asegurar la supervivencia de la especie, manteniendo poblaciones estables en toda su área de distribución. A medio plazo se marcan los siguientes objetivos:

a) Conocimiento detallado de la situación de todas las poblaciones de la especie.

b) Creación de nuevas áreas de reserva dentro del área de distribución de la especie.

c) Potenciar el programa de cria en cautividad, con el fin de reforzar las poblaciones naturales que lo necesitan, así como obtener los stocks necesarios para realizar reintroducciones.

2.2. Medidas directas de protección de la especie

Debe darse prioridad a la vigilancia del cumplimiento de la normativa vigente que prohíbe la captura, muerte, comercio y cualquier actividad que pueda producir alguna molestia a la especie.

La captura y manipulación de la misma con fines científicos igualmente debe estar sometida a una fuerte vigilancia y supervisión, así como dirigida únicamente a la investigación enfocada a la conservación de la especie.

Dada la fragilidad de las poblaciones naturales de la especie, se considera necesario continuar con las actividades de cria en cautividad del fartet que se vienen realizando por la Conselleria de Territorio y Vivienda en el Centro de Investigación Piscícola de el Palmar. El criterio orientador de esta producción será el establecimiento en cautividad de diferentes líneas que se asemejen lo más posible, en su

poblacions naturals de què provenen, tenint en compte la destinació final de reforçament d'aquestes o de creació de noves poblacions.

Quant als criteris orientadors de les reintroduccions seran els següents: (1) restringir-les a l'hàbitat potencial o històricament documentat de l'espècie, així com a zones dotades de mesures de protecció; (2) restringir-les a llocs que complisquen els requeriments de l'espècie, on el seu potencial de dispersió es conega i es considere acceptable i on l'hàbitat siga suficient per als requeriments de l'espècie; (3) mantindre la diversitat genètica de les poblacions naturals; (4) descartar la presència d'agents patògens abans de procedir a la solta dels exemplars; (5) realitzar un transport ràpid i cuidadosos i un control posterior de la solta; (6) determinar les causes del fracàs, si és el cas, i documentar i publicar els protocols de la reintroducció.

2.3. Mesures de conservació i restauració de l'hàbitat

D'acord amb la legislació vigent en matèria de conservació de la natura, ha de donar-se prioritat a la protecció de les espècies en el seu medi natural i com a part integrant d'aquest. Evidentment, resulta sempre més efectiu i més econòmic el manteniment del que ja existix que la creació de nous hàbitats. Per tant, el criteri prioritari serà la conservació de les poblacions actualment existents, aplicant al màxim tota la legislació vigent. Aquesta protecció ha d'aplicar-se no solament a les poblacions actualment existents, sinó també a garantir la protecció de tots aquells hàbitats que podrien resultar adequats per a la seua reintroducció.

Ha de donar-se prioritat a la difusió a nivell local i entre propietaris i agricultors i agents de l'autoritat de les mesures de protecció de l'hàbitat contingudes en aquest pla i a la vigilància del seu compliment. Igualment, ha d'afavorir-se la modificació d'aquelles pràctiques que resulten perjudicials per a la conservació de l'espècie. Per fi, és necessari controlar les actuacions dels organismes públics que puguen alterar l'hàbitat del fartet, a través del compliment de la normativa d'impacte ambiental corresponent. Quan resulte estrictament necessari, si no existix una altra manera per a evitar la destrucció de l'hàbitat, es compraran els terrenys.

Quant a la restauració d'hàbitats degradats és l'única alternativa factible en cas que no existisquen hàbitats naturals adequats per a les reintroduccions, incorporant aquests enclavaments a la xarxa de reserves de fauna.

2.4. Desenvolupament de programes d'investigació i educatius

La investigació científica ha de proveir els coneixements necessaris per a totes les actuacions de maneig de l'espècie, per la qual cosa ha de ser un motor fonamental de tot pla de recuperació. La investigació ha d'anar encaminada a obtenir les dades necessàries en cada fase del programa i desenvolupar-se segons l'evolució de l'espècie, tant en el medi natural com en captivitat. Es consideren prioritàries les investigacions sobre requeriments ecològics i caracterització d'hàbitats naturals susceptibles d'albergar poblacions de fartet. En cap cas deu la investigació provocar algun efecte negatiu sobre l'espècie.

Han de realitzar-se campanyes educatives, tant dirigides a la població en general, com altres específiques destinades a tractar aspectes concrets del pla i dirigides als sectors més relacionats amb l'espècie, especialment als agents de l'autoritat encarregats de la vigilància del seu compliment i als afectats per les mesures, agricultors, comunitats de regants i pescadors.

Tant els objectius com el desenvolupament i els resultats del Pla de recuperació han de fer-se públics per a obtenir un suport social a la seua execució, sense el que és difícil que arribe a complir-se amb l'èxit esperat. D'altra banda, es realitza la difusió del pla i dels seus resultats en ambients científics i tècnics, per mitjà de les publicacions especialitzades que es consideren més oportunes.

3. PROGRAMA D'ACTUACIONS

3.1. Plans d'acció

L'execució concreta de les mesures relacionades en l'apartat anterior depèn de l'existència de suficients mitjans humans i materials, així com de l'evolució de l'espècie. Per aquest motiu, resulta preferible no realitzar un únic programa d'actuacions, sinó que periòdicament s'aproven plans d'acció que establisquen tant els objectius com les actuacions que s'han de desenvolupar i detallen els mitjans humans i financers destinats a aquests fins.

estructuración y complejidad, a aquellas poblaciones naturales de las que provienen, teniendo en cuenta el destino final de reforzamiento de las mismas o de creación de nuevas poblaciones.

En cuanto a los criterios orientadores de las reintroducciones serán los siguientes: (1) restringirlas al hábitat potencial o históricamente documentado de la especie, así como a zonas dotadas de medidas de protección; (2) restringirlas a lugares que cumplan los requerimientos de la especie, donde su potencial de dispersión se conozca y se considere aceptable y donde el hábitat sea suficiente para los requerimientos de la especie; (3) mantener la diversidad genética de las poblaciones naturales; (4) descartar la presencia de agentes patógenos antes de proceder a la suelta de los ejemplares; (5) realizar un transporte rápido y cuidadoso y un control posterior de la suelta; (6) determinar las causas del fracaso, en su caso, y documentar y publicar los protocolos de la reintroducción.

2.3. Medidas de conservación y restauración del hábitat

De acuerdo con la legislación vigente en materia de conservación de la naturaleza, debe darse prioridad a la protección de las especies en su medio natural y como parte integrante del mismo. Evidentemente, resulta siempre más efectivo y más económico el mantenimiento de lo que ya existe que la creación de nuevos hábitats. Por tanto, el criterio prioritario será la conservación de las poblaciones actualmente existentes, aplicando al máximo toda la legislación vigente. Esta protección debe aplicarse no sólo a las poblaciones actualmente existentes, sino también a garantizar la protección de todos aquellos hábitats que podrían resultar adecuados para su reintroducción.

Deberá darse prioridad a la difusión a nivel local y entre propietarios y agricultores y agentes de la autoridad de las medidas de protección del hábitat contenidas en este plan y a la vigilancia de su cumplimiento. Igualmente, debe favorecerse la modificación de aquellas prácticas que resulten perjudiciales para la conservación de la especie. Por fin, es necesario controlar las actuaciones de los organismos públicos que puedan alterar el hábitat del fartet, a través del cumplimiento de la normativa de impacto ambiental correspondiente. Cuando resulte estrictamente necesario, por no existir otra manera para evitar la destrucción del hábitat, se procederá a la compra de terrenos.

En cuanto a la restauración de hábitats degradados es la única alternativa factible en caso de no existir hábitats naturales adecuados para las reintroducciones, incorporando estos enclaves a la red de reservas de fauna.

2.4. Desarrollo de programas de investigación y educativos

La investigación científica debe proveer los conocimientos necesarios para todas las actuaciones de manejo de la especie, por lo que debe ser un motor fundamental de todo plan de recuperación. La investigación debe ir encaminada a obtener los datos necesarios en cada fase del programa y desarrollarse en función de la evolución de la especie, tanto en el medio natural como en cautividad. Se consideren prioritarias las investigaciones sobre requerimientos ecológicos y caracterización de hábitats naturales susceptibles de albergar poblaciones de fartet. En ningún caso debe la investigación provocar algún efecto negativo sobre la especie.

Deberán realizarse campanyes educatives, tanto dirigidas a la población en general, como otras específicas destinadas a tratar aspectos concretos del plan y dirigidas a los sectores más relacionados con la especie, especialmente a los agentes de la autoridad encargados de la vigilancia de su cumplimiento y a los afectados por las medidas, agricultores, comunidades de regantes y pescadores.

Tanto los objetivos como el desarrollo y los resultados del plan de recuperación deben hacerse públicos para obtener un respaldo social a su ejecución, sin el cual es difícil que llegue a cumplirse con el éxito esperado. Por otra parte, se realizará la difusión del plan y de sus resultados en ambientes científicos y técnicos, mediante las publicaciones especializadas que se consideren más oportunas.

3. PROGRAMA DE ACTUACIONES

3.1. Planes de acción

La ejecución concreta de las medidas relacionadas en el apartado anterior depende de la existencia de suficientes medios humanos y materiales, así como de la evolución de la especie. Por ese motivo, resulta preferible no realizar un único programa de actuaciones, sino que periódicamente se aprueben planes de acción que establezcan tanto los objetivos como las actuaciones a desarrollar y detallan los medios humanos y financieros destinados a tales fines.

Totes les actuacions dels successius plans d'acció del pla de recuperació de l'espècie es duran a terme de forma continuada, i per a aquelles accions que siga necessari realitzar de manera puntual s'establiran fases d'execució en el corresponent pla d'acció.

3.2. Relació amb altres administracions, entitats i particulars

Es considera necessari l'establiment de convenis de col·laboració o acords, amb ajuntaments, propietaris de terrenys i administracions amb competències substantives, particularment la Confederació Hidrogràfica del Xúquer, per a la realització de treballs de restauració de l'hàbitat. A més, es fomentarà la col·laboració amb departaments universitaris, ONG i qualsevol particular interessat en la conservació de l'espècie.

3.3. Instruments financers requerits

Totes les accions que s'han de realitzar dins dels successius plans d'acció estaran finançades a càrrec del programa 442.30, sense que açò supose l'exclusió de finançament per part d'altres administracions o altres programes d'inversió.

La Conselleria competent en matèria de medi ambient assignarà a aquest programa el personal necessari per a la seua adequada execució.

4. AVALUACIÓ DEL PLA

El pla ha de ser avaluat de forma continuada per a garantir el compliment de les mesures contingudes en aquest i les accions realitzades, així com el dels seus objectius. Els successius plans d'acció que s'elaboren en desplegament d'aquest decret han de realitzar una estimació del compliment d'objectius, a través de l'avaluació dels següents indicadors:

- a) En el cas de poblacions naturals, dades quantitatives que permeten avaluar la seua viabilitat en termes de densitat, estructura de població i relació amb espècies competidores. En el cas de poblacions reintroduïdes, dades que permeten assegurar la seua aclimatació i viabilitat sense la necessitat de noves reintroduccions.
- b) Nombre de reserves de fauna establides, per la qual cosa suposa com a augment de l'àrea de distribució de l'espècie.
- c) Nombre de convenis i acords establits, la qual cosa avalua el grau d'adhesió d'entitats públiques i privades al pla, a més de permetre una major disponibilitat de mitjans humans i materials on dur a terme treballs de restauració de l'hàbitat.
- d) Aparició de notícies en mitjans de comunicació, com a reflex del manteniment del nivell d'interés cap a l'espècie que han prestat habitualment els mitjans de comunicació.
- e) Nombre de publicacions científiques sobre aspectes relacionats amb la conservació i ecologia de l'espècie.
- f) Nombre de cursos organitzats, reunions i activitats de comunicació, educació i participació, i nombre d'assistents.
- g) Exemplars produïts i mantinguts en instal·lacions de cria en captivitat i nombre d'exemplars reintroduïts.
- h) Inversions i despeses anuals.

5. MECANISMES DE PARTICIPACIÓ

La Generalitat facilitarà la participació d'entitats públiques i privades en l'execució dels plans d'acció per a la conservació d'aquesta espècie. Es considera de particular interès la firma de convenis de col·laboració amb comunitats de regants, associacions agràries i ajuntaments implicats. Una altra via possible de col·laboració és la declaració de reserves voluntàries de fauna en terrenys pertanyents a persones físiques i jurídiques diferents de la Generalitat. Les inversions per al desenvolupament d'aquests convenis i per a la millora de les reserves poden ser objecte de subvenció.

Ha de considerar-se prioritària la col·laboració amb entitats l'àmbit d'actuació de les quals quede dins de la distribució històrica de l'espècie.

Todas las actuaciones de los sucesivos planes de acción del plan de recuperación de la especie se llevarán a cabo de forma continuada, y para aquellas acciones que fuese necesario realizar de manera puntual se establecerán fases de ejecución en el correspondiente plan de acción.

3.2. Relación con otras administraciones, entidades y particulares

Se considera necesario el establecimiento de convenios de colaboración o acuerdos, con Ayuntamientos, propietarios de terrenos y administraciones con competencias sustantivas, particularmente la Confederación Hidrográfica del Júcar, para la realización de trabajos de restauración del hábitat. Además, se fomentará la colaboración con departamentos universitarios, ONG y cualquier particular interesado en la conservación de la especie.

3.3. Instrumentos financieros requeridos

Todas las acciones a realizar dentro de los sucesivos planes de acción estarán financiadas con cargo al programa 442.30, sin que esto suponga la exclusión de financiación por parte de otras administraciones u otros programas de inversión.

La Conselleria competente en materia de medio ambiente asignará a este programa el personal necesario para su adecuada ejecución.

4. EVALUACIÓN DEL PLAN

El Plan debe ser evaluado de forma continuada para garantizar el cumplimiento de las medidas contenidas en el mismo y las acciones realizadas, así como el de sus objetivos. Los sucesivos planes de acción que se elaboren en desarrollo de este decreto deberán realizar una estimación del cumplimiento de objetivos, a través de la evaluación de los siguientes indicadores:

- a) En el caso de poblaciones naturales, datos cuantitativos que permitan evaluar su viabilidad en términos de densidad, estructura de población y relación con especies competidoras. En el caso de poblaciones reintroducidas, datos que permitan asegurar su aclimatación y viabilidad sin necesidad de nuevas reintroducciones.
- b) Número de reservas de fauna establecidas, por lo que supone como aumento del área de distribución de la especie.
- c) Número de convenios y acuerdos establecidos, lo que evalúa el grado de adhesión de entidades públicas y privadas al plan, además de permitir una mayor disponibilidad de medios humanos y materiales donde llevar a cabo trabajos de restauración del hábitat.
- d) Aparición de noticias en medios de comunicación, como reflejo del mantenimiento del nivel de interés hacia la especie que han prestado habitualmente los medios de comunicación.
- e) Número de publicaciones científicas sobre aspectos relacionados con la conservación y ecología de la especie.
- f) Número de cursos organizados, reuniones y actividades de comunicación, educación y participación, y número de asistentes.
- g) Ejemplares producidos y mantenidos en instalaciones de cría en cautividad y número de ejemplares reintroducidos.
- h) Inversiones y gasto anual.

5. MECANISMOS DE PARTICIPACIÓN

La Generalitat facilitarà la participació de entitats públiques i privades en la execució de los planes de acción para la conservación de esta especie. Se considera de particular interès la firma de convenios de colaboración con comunidades de regantes, asociaciones agrarias y ayuntamientos implicados. Otra vía posible de colaboración es la declaración de reservas voluntarias de fauna en terrenos pertenecientes a personas físicas y jurídicas distintas de la Generalitat. Las inversiones para el desarrollo de estos convenios y para la mejora de las reservas podrán ser objeto de subvención.

Deberá considerarse prioritaria la colaboración con entidades cuyo ámbito de actuación quede dentro de la distribución histórica de la especie.